

**МОВЛЕННЯ
ВИХОВАТЕЛЯ - ОДИН
ІЗ ОСНОВНИХ
ЧИННИКІВ
МОВЛЕННЕВОГО
РОЗВИТКУ ДІТЕЙ.**

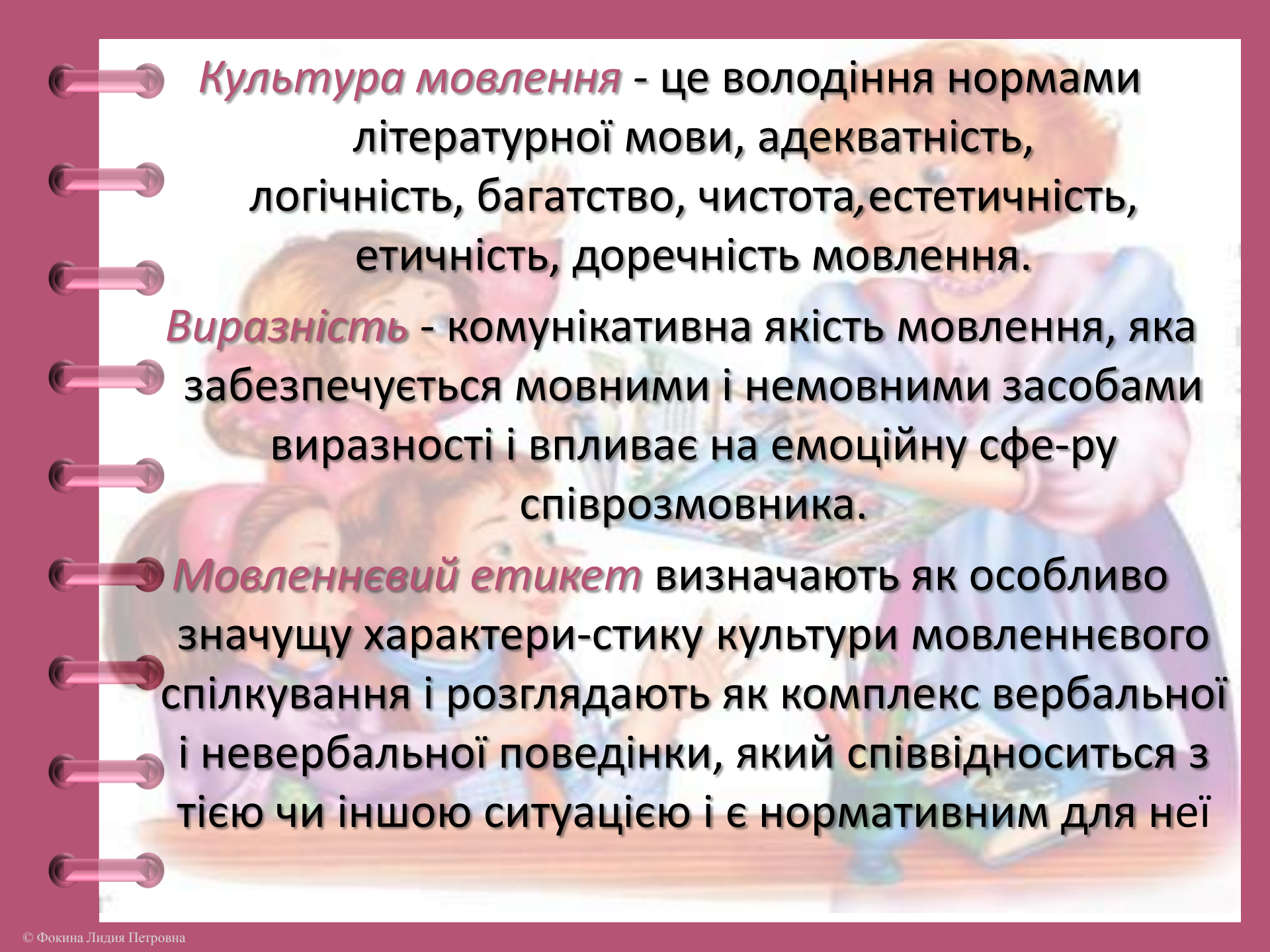
**РАЙОННЕ МЕТОДИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ ВИХОВАТЕЛІВ
ГРУП РАНЬОГО ТА МОЛОДШОГО ВІКУ**

МИХАЙЛІВКА 2016

Мовлення вихователя є зразком для розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Кінцевим результатом розвитку мовлення дітей є формування культури мовленнєвого спілкування. Складниками культури мовленнєвого спілкування є

- культура мовлен-ня,
- виразність мовлення і мовленнєвий етикет.

A colorful illustration of children playing with toys. In the foreground, a young girl with blonde hair is smiling and holding a blue toy. Behind her, other children are visible, some playing with blocks and toys on a table. The background is a soft, light blue and white wash.

● **Культура мовлення** - це володіння нормами літературної мови, адекватність, логічність, багатство, чистота, естетичність, етичність, доречність мовлення.

● **Виразність** - комунікативна якість мовлення, яка забезпечується мовними і немовними засобами виразності і впливає на емоційну сферу співрозмовника.

● **Мовленнєвий етикет** визначають як особливо значущу характеристику культури мовленнєвого спілкування і розглядають як комплекс вербальної і невербальної поведінки, який співвідноситься з тією чи іншою ситуацією і є нормативним для неї

Діти, наслідуючи мовлення дорослих, переймають усі тонкощі вимови, слововживання, побудови фраз. Мова є національним багатством народу. Вчити дітей треба на кращих зразках рідної мови. І в цьому важлива роль відводиться **вихователю**, який постійно перебуває в контакті з дітьми, від якого вони переймають зразки культури мовлення.

Діти, наслідуючи мовлення дорослих, переймають усі тонкощі вимови, слововживання, побудови фраз. Мова є національним багатством народу. Вчити дітей треба на кращих зразках рідної мови. І в цьому важлива роль відводиться **вихователю**, який постійно перебуває в контакті з дітьми, від якого вони переймають зразки культури мовлення.

Ось чому поряд з багатьма професійними знаннями, вміннями і навичками вихователя перше місце посідає знання рідної мови, вільне володіння нею, чуття мови, постійне самовдосконалення свого власного мовлення. На жаль, у мовленні вихователів нерідко трапляються помилки, найтипівішими з яких є такі:

- порушення орфоепічних норм вимовляння звуків за їх позначенням, хоча написання не завжди передає літературну вимову слова
- (тітці - тіцці, учишся - учисся, смієшся ~ смієсся);

- порушення наголосу у
словах (читання, завдання, була,
нести та ін.);

TAMGDEYA.RU

- помилки у вимові голосних і приголосних звуків: [а] замість [о] (карова хадила), [і] замість [и] (зіма), [х], [хв] замість [ф] (Хведір, хутбол). Пом'якшення шиплячого [ч] (чяс, щястя);

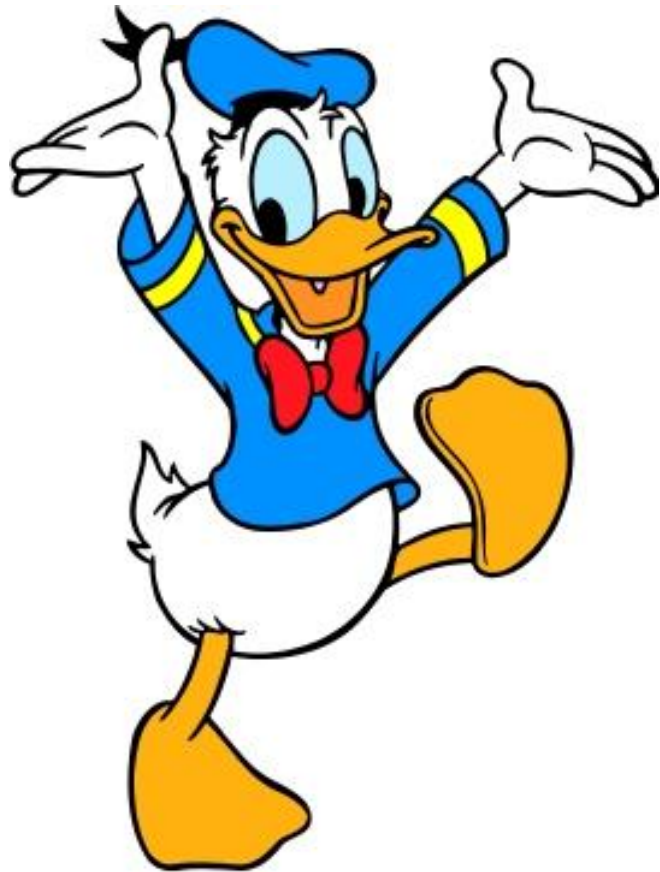
- вживання незрозумілих дітям слів: спеціальних термінів (декоративне малювання, властивості предметів), слів іншомовного походження;

- неточне вживання слів (Що ти бажаєш сказати?, добротна казка, симпатична кімната, поставте руки на стіл);

- вживання слів-паразитів (значить,
от, просто, отже, та ін);

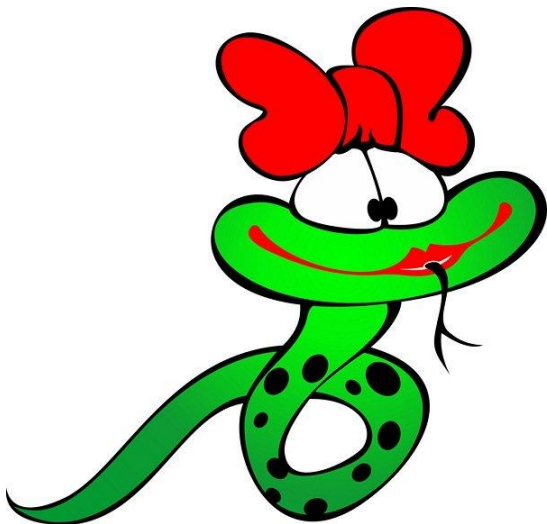
www.multkadr.allgrafic.info

- синтаксичні та граматичні помилки (Сьогодні у групі відсутні троє дівчаток по хворобі);

- надмірна пестливість, швидкий темп і багатослів'я, надмірна лаконічність, грубість.

- Постійне підвищення рівня культури мовлення є професійним і суспільним обов'язком кожного педагога.

Під *культурою*
мовлення розуміють його
правильність, тобто відповідність
нормам орфоепії, стилістики,
граматики, лексики, встановленим
для літературної мови традиціям
та вміння користуватися ними в
різних умовах спілкування
відповідно до мети і змісту
мовлення.

Мовна норма - це закріплені в практиці зразкового використання мовні варіанти, які найкраще і найповніше з числа співіснуючих вико-нують свою суспільну роль

У процесі мовленнєвого спілкування увага найчастіше звертається не на форму мовлення (як сказати), а на її зміст (що сказати). Крім того, окремі мовленнєві огріхи стають навичками й інколи не помічаються (швидкість, нечіткість, неохайність мовлення, крикливість, неточність вимовляння окремих звуків, слів, монотонність та ін.).

До мовлення вихователя
висуваються певні вимоги, щоб
воно стало джерелом культури
мови для дітей.

Насамперед мовлення вихователя
має бути змістовним, надавати
дітям нову, вірогідну інформацію,
розкривати перед ними
взаємозв'язки й залежності,
що існують у довкіллі, оцінювати
вчинки дітей і дорослих.

Словник вихователя має бути багатим і точним. Для висловлювання свого емоційного ставлення до дітей, їхніх вчинків, для складання розповіді, опису подій вихователю потрібно оперувати великою кількістю різних слів.

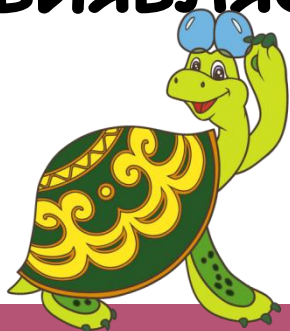
Він має використовувати синоніми,
антоніми, широко послуговуватись
образними літературними й
народними виразами,
фразеологічними зворотами.
Потрібно частіше вживати слова,
що повільно засвоюються дітьми
(відтінки кольорів, матеріали,
форми, розміри предметів, художні
звороти, узагальнюючі слова
тощо).

**Спілкуючись із молодшими дітьми,
вихователь має вживати слова з
конкретним змістом. Фрази бути
короткими й простими за
структурою, темп - уповільненим,
мовлення - емоційним.**

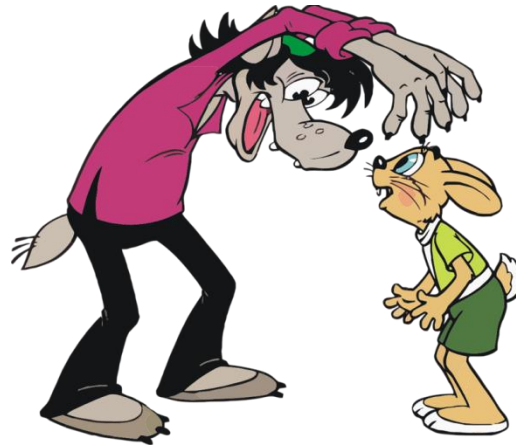
На п'ятому шостому році життя дітям уже доступне розуміння причин нескладних явищ, які в мовленні відображаються складнопідрядними і складносурядними реченнями. Стриманішими стають інтонації вихователя, що дає змогу дитині відчувати себе старшим, і виявляється у її вчинках, поведінці.

**Порушення вікових меж,
зумовлених психофізичними
особливостями дітей молодшого,
середнього і старшого віку,
призводить до педагогічних
помилки: нерозуміння, зниження
інтересу, роздратування, пасивності
дітей, бідності їхнього
словникового запасу.**

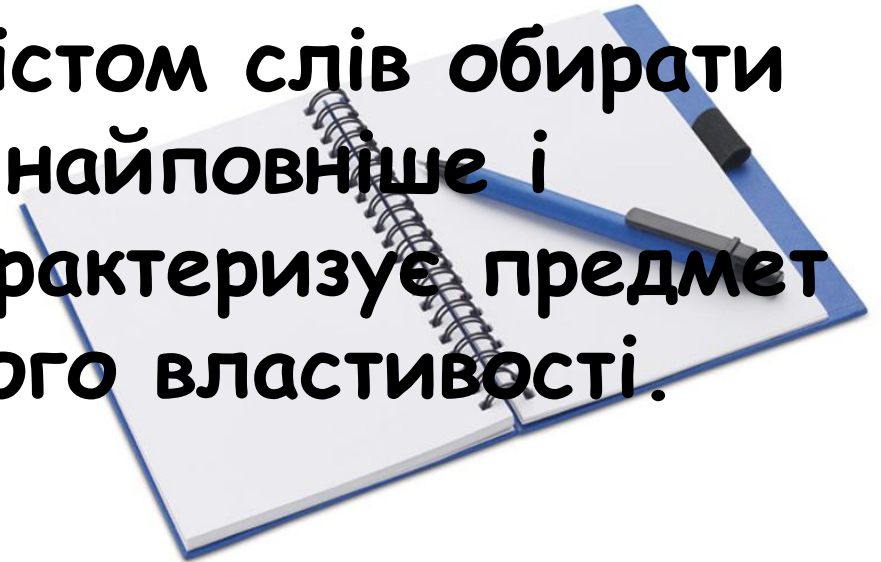

Певні вимоги ставляться і до звукового мовлення вихователя: чистота вимови кожного звука, чіткість дикції, орфоепічна правильність. Мовні дефекти у мовленні вихователя (заїкання, гугнявість, неправильна вимова звуків та ін.) неприпустимі.

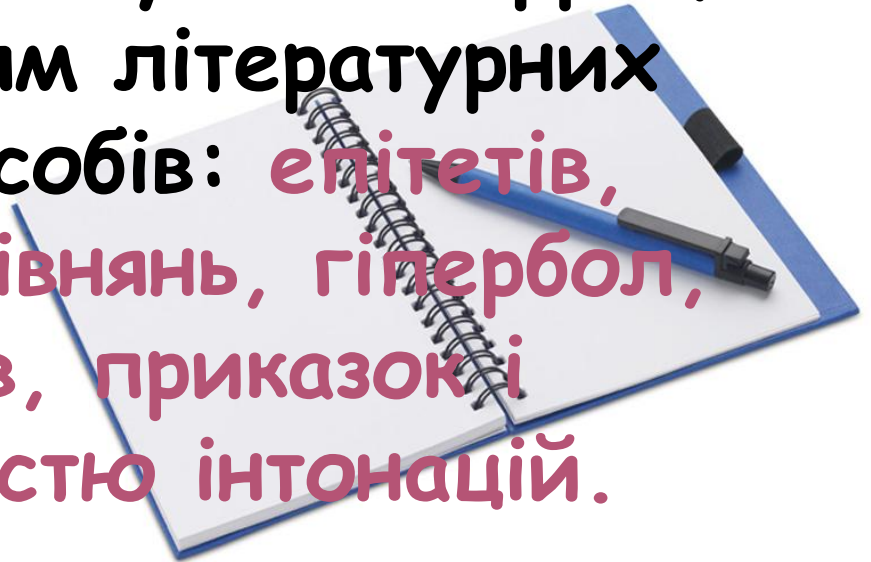

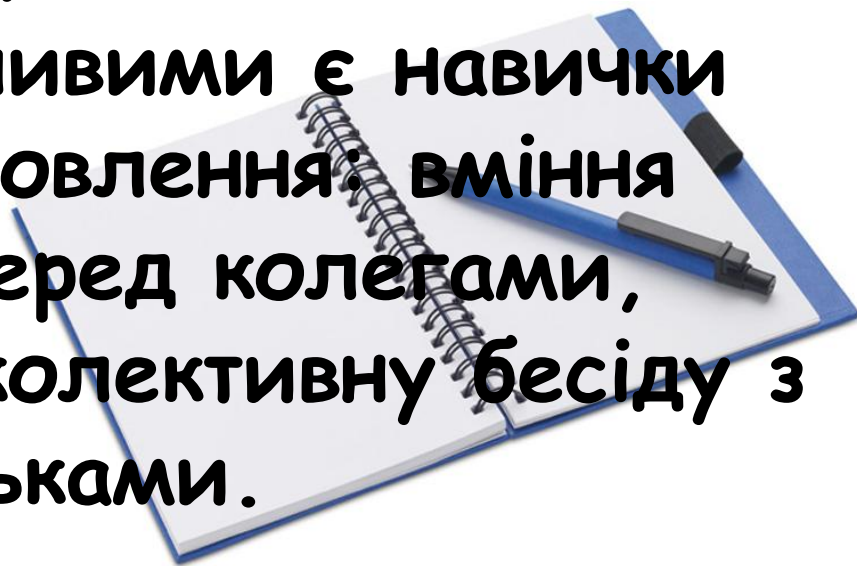
Педагог має дотримуватися літературних норм вимови, уникати політерної вимови, не використовувати в мовленні місцевих говірок, неправильного наголосу. Точність мовлення вихователя - це вміння із багатьох близьких за змістом слів обирати одне, що найповніше і найяскравіше характеризує предмет чи явище, його властивості.

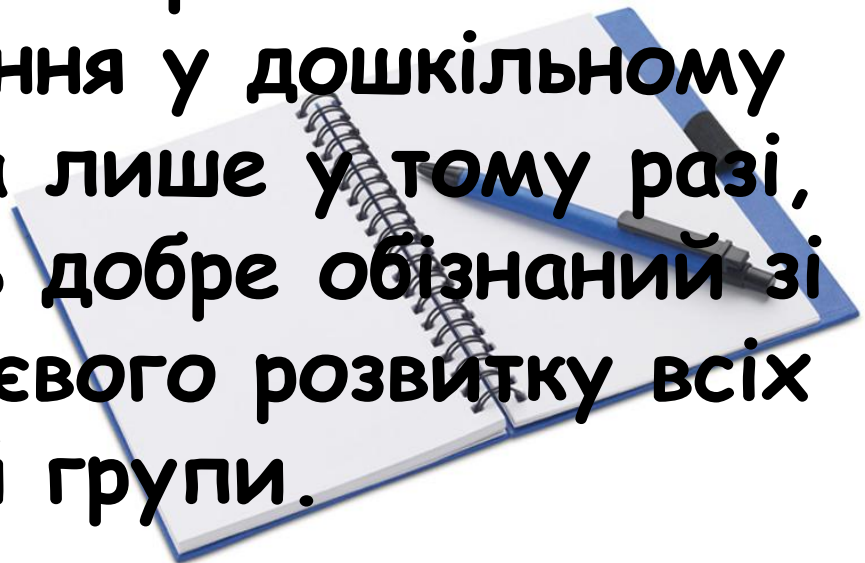
Виразність мовлення - це його емоційність, тобто яскраво виражене ставлення до того, про що йдеться, і до тих, кому адресоване мовлення. Виразність досягається і вмінням добирати точне слово, і побудовою фраз, і використанням літературних художніх засобів: епітетів, метафор, порівнянь, гіпербол, прислів'їв, приказок і різноманітністю інтонацій.

Вихователь має володіти культурою зв'язного мовлення: умінням вести діалог, розповідати, слухати розповіді й відповіді інших. Його мовлення має бути небагатослівним, але **зрозумілим і логічним**. У діяльності кожного педагога важливими є навички публічного мовлення: вміння виступати перед колегами, організовувати колективну бесіду з батьками.

У процесі мовленнєвого спілкування для дітей і тих, хто їх оточує, зразком має бути вся манера поведінки вихователя (поза, жест, ставлення до співрозмовника). Правильно і чітко організована робота з розвитку мовлення у дошкільному закладі можлива лише у тому разі, якщо вихователь добре обізнаний зі станом мовленнєвого розвитку всіх дітей групи.

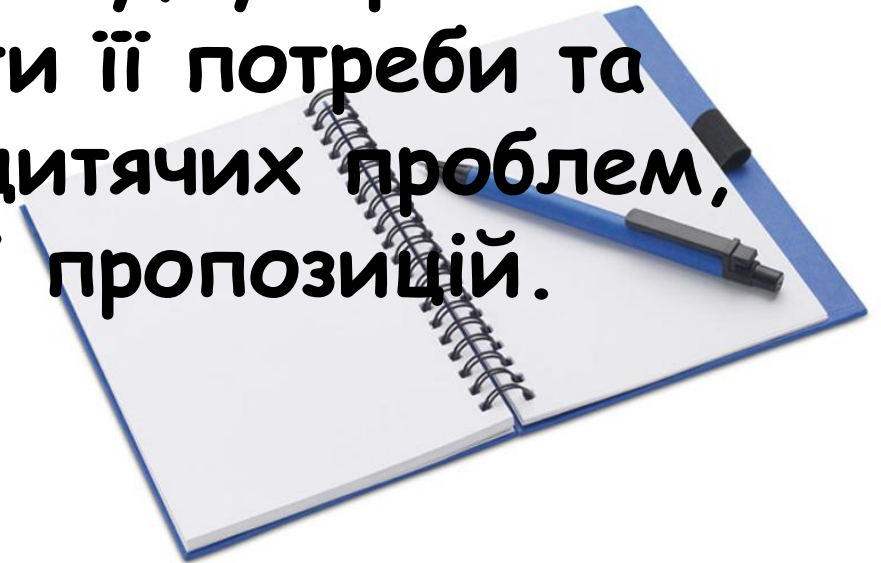

Для того, щоб організувати спілкування вихователя з дітьми на належному рівні, педагог повинен дотримуватись відповідних принципів. Низку таких принципів описала Ірина Луценко. Розглянемо їх.

Гуманізація комунікативних настанов педагога

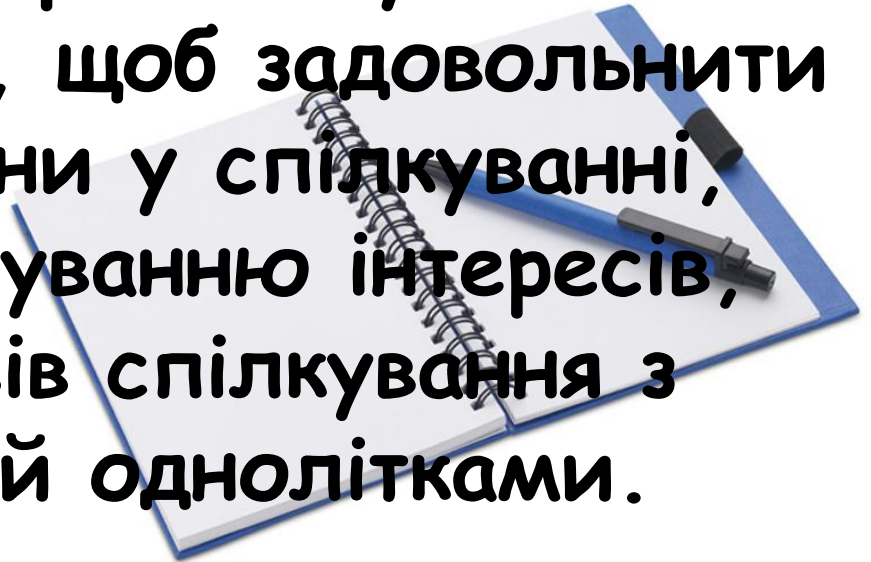
передбачає повагу до дитини-співрозмовника, її особистості, інтересів, уподобань. Виявляється цей принцип у бажанні педагога зрозуміти дитину, у прагненні задовольнити її потреби та ставленні до дитячих проблем, запитань і пропозицій.

Задоволення потреб дітей у спілкуванні,

розвиток мотивів спілкування з дорослими й однолітками. Цей принцип орієнтований на реалізацію особистісного підходу до дитини.

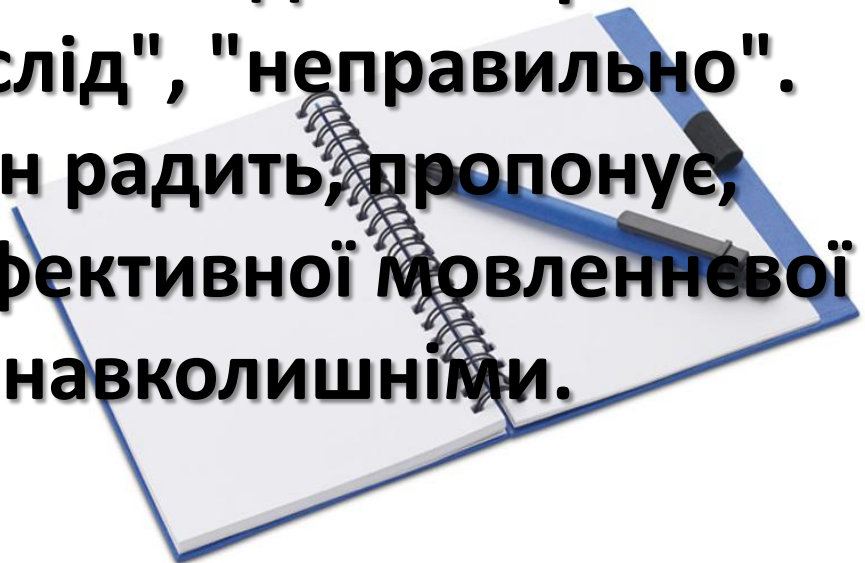
Вихователь організовує своє спілкування так, щоб задовольнити потреби дитини у спілкуванні, сприяти формуванню інтересів, нових мотивів спілкування з дорослими й однолітками.

*Приклад товариськості й
рівноправності, конструктивна позиція
у спілкуванні з дітьми.*

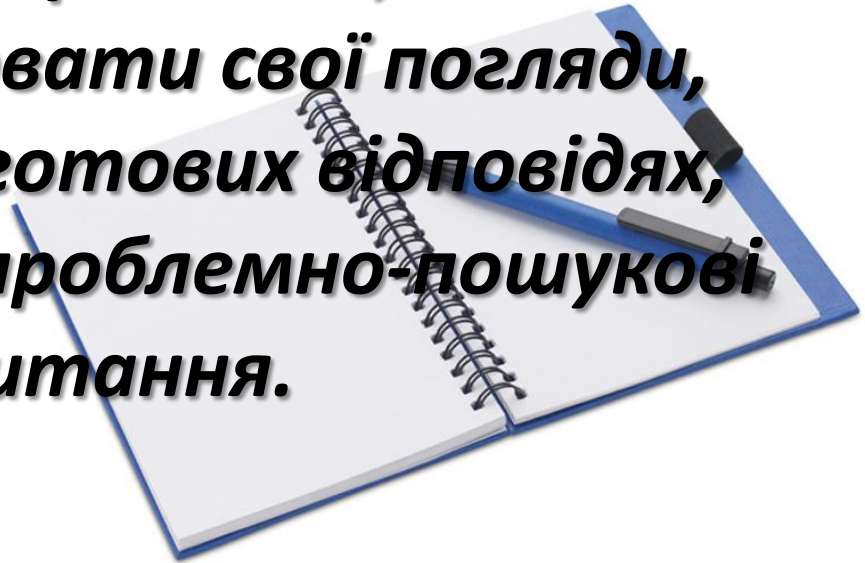
Налагоджуючи дружні стосунки з вихованцями, він віддає перевагу позиції "поруч". У щоденному спілкуванні педагог відмовляється від категоричних "не можна", "не слід", "неправильно".

Замість цього він радить, пропонує, наводить зразки ефективної мовленнєвої взаємодії з навколишніми.

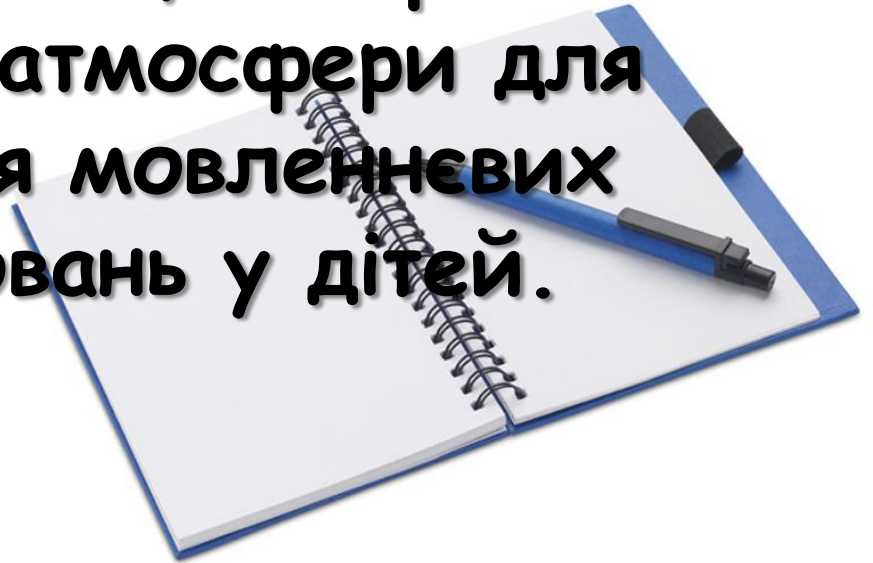

Діалогічна орієнтація у спілкуванні і діалогічність мовлення педагога, добір оптимальних мовленнєвих форм передбачає рівноправність позицій педагога і дитини у спільному пошуку правильної відповіді, способу розв'язання комунікативної проблеми, навчання дітей відстоювати свої погляди, сумніватись у готових відповідях, формулювати проблемно-пошукові запитання.

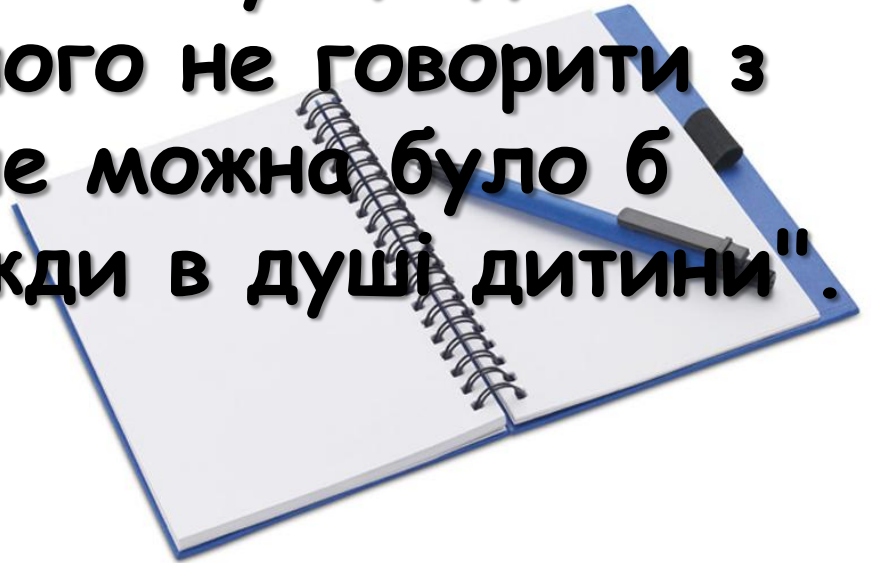

Цей принцип протистоїть
монологічному спілкуванню
педагога. Добір оптативних, тобто
пожажальних мовленнєвих форм
(порада, пропозиція, запрошення,
непряма вимога) сприяє емоційній
розкутості дітей, створенню
позитивної атмосфери для
формування мовленнєвих
висловлювань у дітей.

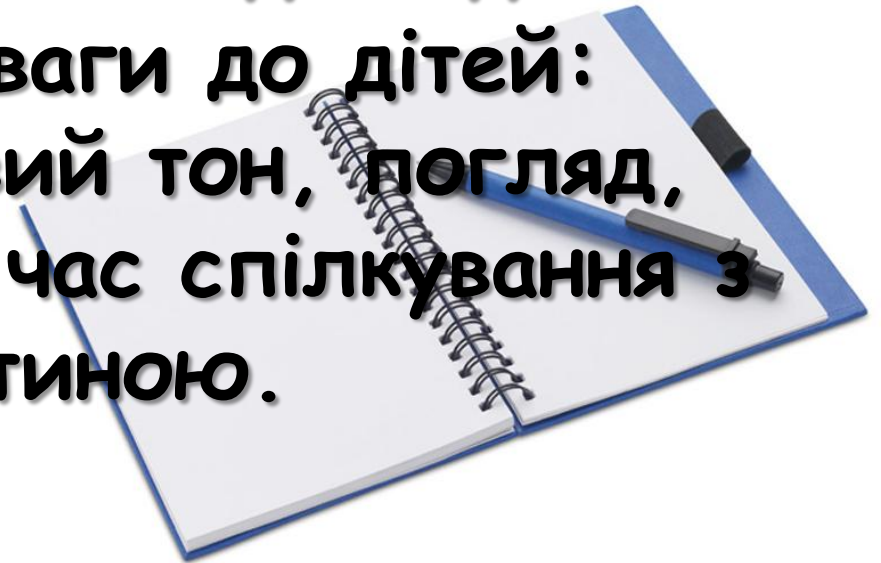

Дотримання професійної та мовленнєвої етики.

Спілкування вихователя з дітьми здійснюється на професійних засадах. Він не повинен "ображатися на дітей", виявляти гнів, у будь-якій ситуації діяти за правилом "Нічого не говорити з того, чого не можна було б залишити назавжди в душі дитини".

Дотримання мовленнєвого етикету є невід'ємною складовою професійної етики. Це - ввічливість, тактовність, стриманість у різноманітних ситуаціях професійних взаємин з дітьми, а також вираження відповідними знаками уваги до дітей: доброзичливий тон, погляд, посмішка під час спілкування з дитиною.

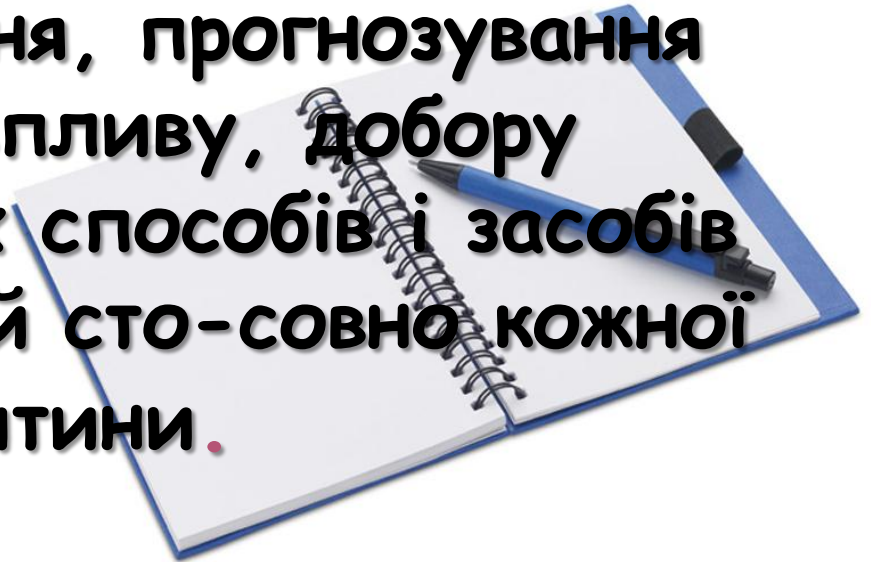
Встановлення емоційної довіри і підтримка позитивної атмосфери спілкування

визначаються віковими особливостями мовленнєвої взаємодії з дошкільниками. Діти вступають у контакт з дорослими за умови виникнення емоційної прихильності до них, інакше вони не виявлятимуть ініціативи під час спілкування, не відповідатимуть на їхні запитання.

Досягнення розвивального ефекту в процесі мовленнєвого спілкування вихователя з дітьми.

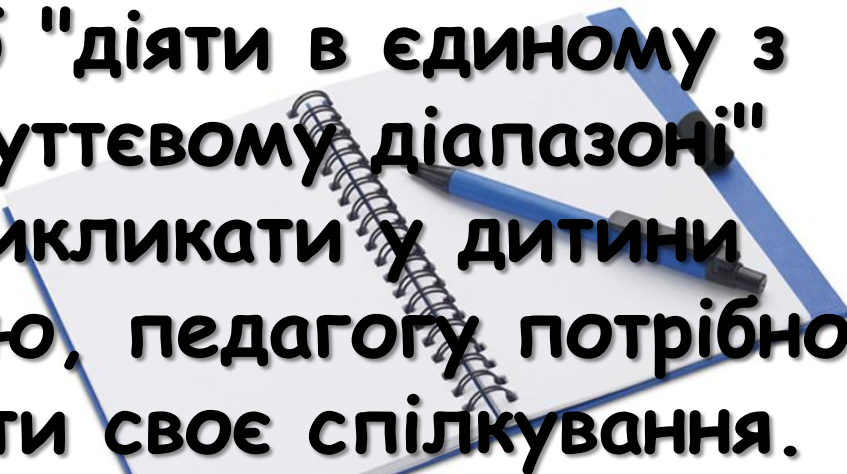
Втілення цього принципу передбачає досягнення комунікативного успіху, позитивного педагогічного результату.

Це залежить від правильного цілепокладання, прогнозування наслідків впливу, добору індивідуальних способів і засобів реалізації цілей сто-совно кожної дитини.

Врахування індивідуальних особливостей і ситуативного стану дитини у процесі мовленнєвої взаємодії.

Перш ніж розпочати спілкування, педагог має з'ясувати психологічний стан дитини, її бажання спілкуватися у цей момент, щоб "діяти в єдиному з нею емоційно-чуттєвому діапазоні" (І. Бех). Щоб викликати у дитини мовленнєву реакцію, педагогу потрібно індивідуалізувати своє спілкування.

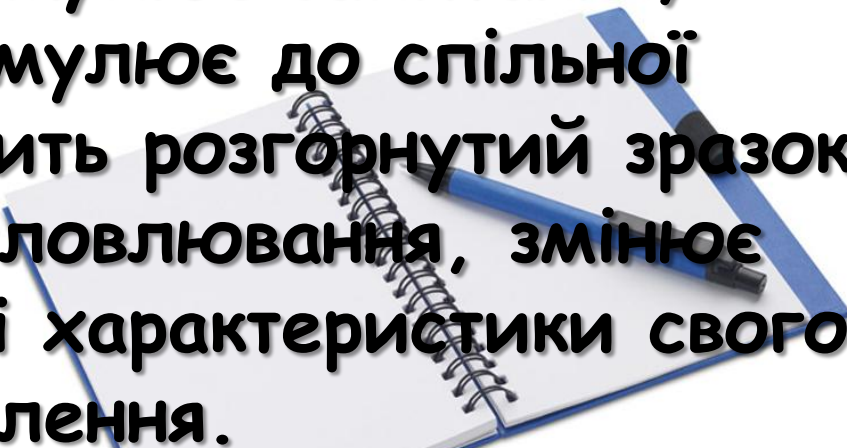
Мовленнєвий супровід предметно-практичної взаємодії з дітьми, використання прийомів активного слухання і зворотного зв'язку в процесі спілкування.

Реалізація цього принципу залежить від створення вихователем розвивального мовленнєвого середовища, з якого дитина залучатиме потрібні їй мовленнєві зразки. Педагог супроводжує мовленням свої дії і дії дітей, називає, описує, порівнює предмети, явища, використовує різні способи для досягнення мовленнєвої взаємодії.

Врахування вихователем вікових особливостей дітей, рівнів розвитку комунікативно-мовленнєвих умінь, навчальних завдань розвитку мовлення при виборі способів спілкування.

Залежно від індивідуальних особливостей дитини, навчально-методичних вимог він по-різному формулює запитання, мовленнєво стимулює до спільної розмови або наводять розгорнутий зразок мовленнєвого висловлювання, змінює форму, обсяг, якісні характеристики свого мовлення.

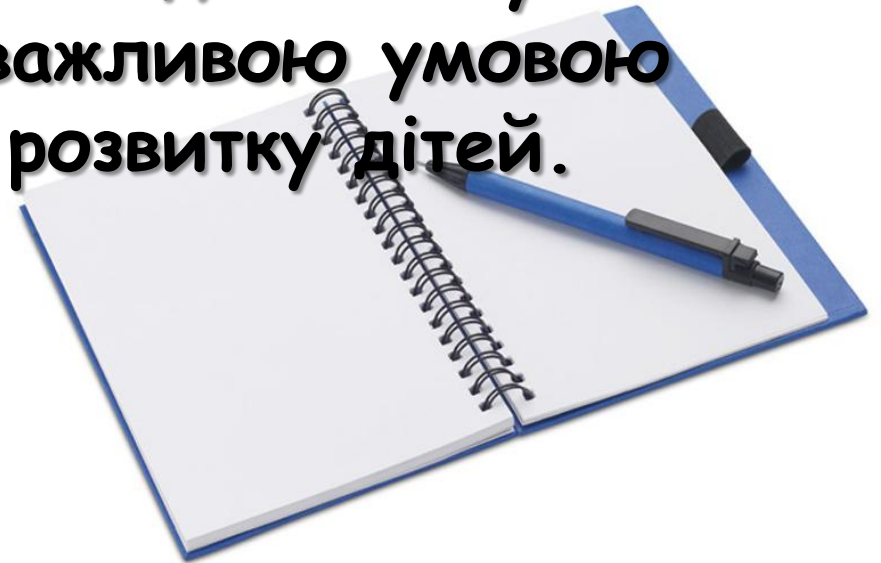
Вирішення завдань розвитку мовлення, діяльності мовленнєвого спілкування у процесі організації різних видів дитячої діяльності потребує від вихователя виконання мовленнєвих завдань, збагачення словника дітей словами, поняттями, що позначають типові дії, ситуації, знаряддя, необхідні для виконання певного виду діяльності. Особливу увагу він приділяє організації мовленнєвої взаємодії між дітьми.

Втілення у педагогічне спілкування традицій українського родинного спілкування

Родинному спілкуванню українців, національним способам повчання і навчання притаманні пестливість, емоційність, образність і мовленнєвий супровід спільних з дитиною дій. Збагачення професійного мовлення українськими прислів'ями, приказками, фразеологічними зворотами дає можливість із властивою українському народові влучністю, образністю оцінювати певну педагогічну ситуацію, виразити педагогічно доцільні почуття.

Вплив власного стилю мовленнєвого спілкування вихователя на розвиток комунікативно-мовленнєвої сфери дітей.

Контроль за якістю педагогічного мовлення. Уміння вихователя оперативно відстежувати свої комунікативні й комунікативно-навчальні дії з наступним їх коригуванням є важливою умовою мовленнєвого розвитку дітей.

Педагогічна рефлексія сприяє розумінню того, що певні негаразди у мовленнєвому спілкуванні дітей можуть бути пов'язані з тим, як спілкується педагог, які мовленнєві помилки допускає.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1. *Богуш А.М., Гавриш Н.В.* Дошкільна лінгводидактика / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. – К. : Вища шк., 2007.
- 2. *Ганич Д.І., Олійник І.С.* Словник лінгвістичних термінів / Д.І. Ганич, І.С. Олійник. – К. : Вища шк., 1985.
- 3. *Жовтобрюх М. А.* Слово мовлене / М. А. Жовтобрюх. – К. : Знання, 1969.
- 4. Лінгводидактичні засади мовленнєвого спілкування: Монографія. – Одеса: ПНЦ АПН України, 2006.
- 5. *Луценко І.О.* Готуємось до мовленнєвого спілкування з дошкільниками / І.О. Луценко. – К. : Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова, 2001.
- Комунікативно-мовленнєвий супровід професійного спілкування майбутніх вихователів з дітьми / А.М. Богуш.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!!!

